

Så bevarar du digitala bilder

Arkivkurs för Seniornet den 10 april 2026

www.fslarkiv.se

fsl@fslarkiv.se

Kursens syfte och innehåll

- Denna kurs omfattar både äldre foton som har skannats in och nyare bilder som har framställts digitalt.
- Gemensamt för dem är det digitala mediet och de utmaningar som detta medför.
- Kursen beskriver de fem delområden som utgör processen att hantera digitala bilder. Kom ihåg att man kan göra det stegvis.
- Flera områden är gemensamma med hanteringen av analoga foton, men det finns också områden som skiljer sig åt.

Dagens agenda: de fem områdena

- Att värdera digitala bilder
- Att redovisa digitala bilder
- Att bevara digitala bilder
- Att förvara digitala bilder
- Att tillgängliggöra digitala bilder

Ibland går avsnitten in i varandra...

Fotografier som en del av det nationella kulturarvet

Fotografier som en del av det nationella kulturarvet

- Vi upplever en audiovisuell revolution: "As human society abandoned the oral tradition for the written text, the written culture is giving way to an audiovisual one." (Gore Vidal)
- Bilder är ett viktigt komplement till skriftliga källor. Foton är bräckliga. Vårda dem därför väl.
- Foton är av flera anledningar svårhanterliga arkivhandlingar.

1. Att värdera digitala bilder

1.1 Hur värderar man digitala bilder?

- Det är viktigt att ha rutiner för att styra och begränsa bildflödet och att kontinuerligt värdera bilderna.
- Det behövs en genomtänkt plan för bildhanteringen, med en policy för bevarande och gallring.
- Gör ett urval av de bilder som ska bevaras för framtiden.

1.2 Hur värderar man digitala bilder?

Det finns kriterier som kan vara vägledande när man gör sin värdering av fotografier:

1. Betydelsen för arkivbildarens egen verksamhet?
2. Betydelsen för arkivbildarens omvärld?
3. Hur unika är fotografierna?
4. Hur visar bilderna förändringar över tiden?
5. Vet man något om bildernas ursprung?
6. Hur representativa är fotona?
7. Vilken information finns om bilderna?

1.3 Hur värderar man digitala bilder?

8. Har bilderna tagits av en viktig fotograf eller har de tillräckligt höga estetiska värden?
9. I vilket fysiskt tillstånd befinner sig bilderna?
10. Vilken teknisk bildkvalité har de?
11. Vilka tekniska möjligheter har man att förvara och vårda fotografierna och vad kommer det att kosta?
12. Vilka upphovsrättsliga begränsningar finns?

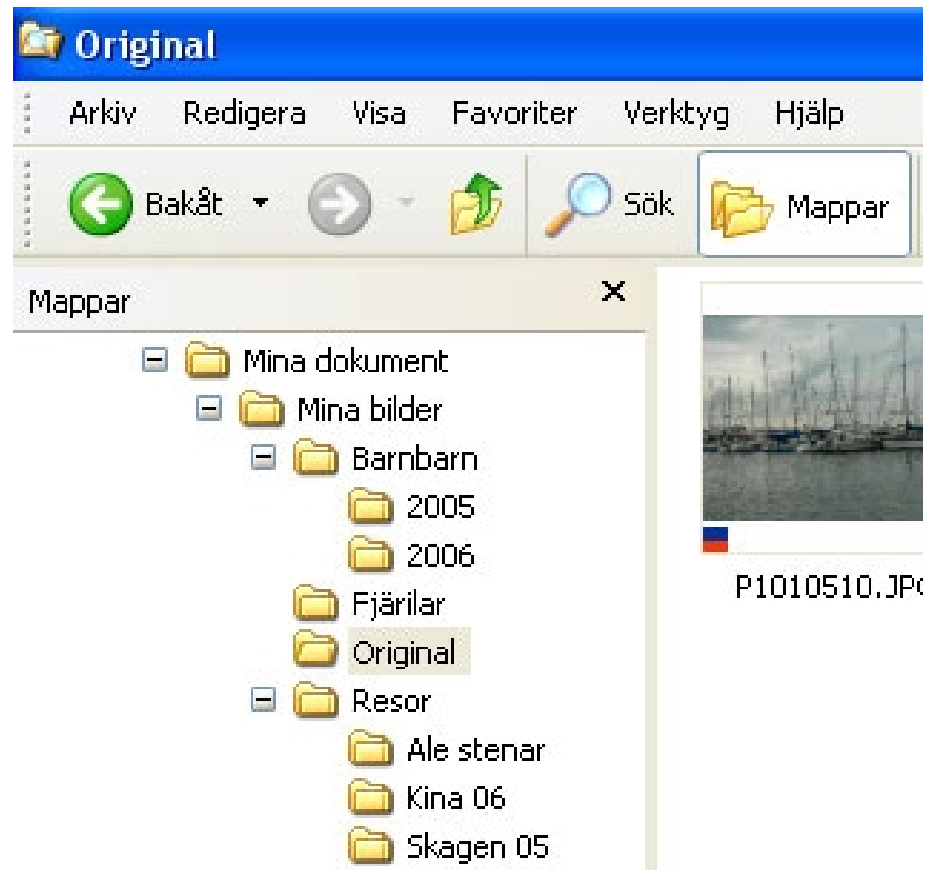
2. Att redovisa digitala bilder

2.1 Hur redovisar man digitala bilder?

- Arkivhandlingar och bilder måste redovisas, för att kunna göras sökbara och förstås i framtiden. Ta gärna hjälp av andra i identifieringen av era bilder.
- Bilder kan redovisas på flera nivåer.
- Arbeta löpande med att beskriva bilderna. Det kan först göras på en mer övergripande nivå, där man skapar ett enkelt mappsystem.

2.2 Hur redovisar man digitala bilder?

2.3 Hur redovisar man digitala bilder?

- För digitalt skapade bilder kan metadata finnas både i och utanför filerna.

Dessa uppgifter brukar vanligtvis beskrivas för bilder:

1. Motiv: Vad visar bilden?
2. Plats: Var är bilden tagen?
3. Tid: När togs bilden?
4. Personer: Vilka personer återger bilden?
5. Ursprung: Varifrån kommer bilden?
6. Upphovsrätt: Vem tog bilden (dvs. fotograf)? Vem har publiceringsrättigheter?

3. Att bevara digitala bilder

3.1 Hur bevarar man digitala bilder?

- Bevarandet av digitala bilder ställer helt nya krav på kontinuerligt underhåll än äldre, analoga foton.
- Men hanteringen av analoga foton är inte heller så enkel, vilket kan tala för att digitalisera/ersättningskanna analoga foton.
- Vi har kommit långt i utvecklingen inom digitalt bevarande och det finns idag bra metoder för att långtidsbevара digital information.

3.2 Hur bevarar man digitala bilder?

- Digitalt skapade bilder bör också bevaras digitalt, p.g.a. möjligheten att kunna bearbeta eller tillgängliggöra fotona, vilken annars försämras vid pappersutskrifter.
- Pappersbevarande kan naturligtvis vara ett alternativ om man inte tror sig ha de resurser som krävs för att bevara bilderna digitalt.
- Digitalt bevarande förutsätter att man konverterar bilder regelbundet och att man följer teknikutvecklingen. Filformat, mjukvaror och lagringsmedier ändras ständigt.

3.3 Hur bevarar man digitala bilder?

- Bevara bilderna i arkivbeständiga och stabila format. De är, enligt Riksarkivet: JPG, TIFF, PNG och SVG.
- Vilket format man väljer kan avgöras av hur man vill använda bilderna, nu och i framtiden.

4. Att förvara digitala bilder

4.1 Hur förvarar man digitala bilder?

- Förvara digitala bilder på *flera* ställen, minst på två.
- En extern hårddisk erbjuder en billig förvaring.
- Men en hårddisk kan krascha. Därför är det bra att också lagra bilderna i en molntjänst. Där kan man lagra foton eller dokument billigt. Med internetuppkoppling kan man komma åt bilderna var man än befinner sig.

4.2 Hur förvarar man digitala bilder?

- Det finns vissa risker med molntjänster, men konsumenten kan ändå känna sig rätt säker.
- Sociala medier är ett bra sätt att dela och publicera bilder. Men var uppmärksam på vilka regler som gäller.
- Molntjänsterna skiljer sig från varandra när det gäller pris och funktionalitet. Titta på jämförande undersökningar på internet, innan ni bestämmer er för vilken tjänst som ni vill anlita.

4.3 Hur förvarar man digitala bilder?

- Det säkraste sättet är att lämna över ansvaret till en kulturinstitution (ett museum eller ett arkiv), som har de resurser som krävs för att bevara bilderna.
- Det finns aktörer och webbplatser som erbjuder bra möjligheter till bildpublicering, men det är inte detsamma som att de tar på sig ansvaret att långtidsbevara bilderna.
- Ta därför reda på förutsättningarna innan ni publicerar bilder.

5. Att tillgängliggöra digitala bilder

© Jönköpings läns folkörelsearkiv

Jönköpings läns folkörelsearkiv

5.1 Hur tillgängliggör man digitala bilder?

- Det digitala mediet har öppnat upp nya möjligheter att bearbeta och tillgängliggöra bilder. Tillgängliggörande av arkivmaterial har därför kommit att bli synonymt med publicering på internet.
- Det är viktigt att man bekantar sig med relevant lagstiftning om upphovsrätt och behandling av personuppgifter.

5.2 Hur tillgängliggör man digitala bilder?

- Sociala medier kan användas för att tillgängliggöra bilder. Då kan man också engagera allmänheten i metadatasättningen.
- Det finns otaliga exempel på webbaserade tillgängliggörandeinsatser. Alla är inte kopplade till sociala medier. Många fungerar som bildbanker online.

5.3 Hur tillgängliggör man digitala bilder?

- Föreningar kan antingen publicera sitt fotomaterial själva, på egna webbplatser, eller verka indirekt genom andra aktörer, som t.ex. kommunarkiv, vilket kan vara ett mer realistiskt alternativ för en förening.
- Två exempel på detta är Hembygdsportalen och Kulturarv Stockholm. Kulturarv Stockholm tar också ansvaret för att bevara bilderna för framtiden.

Tack för uppmärksamheten!

www.fslarkiv.se
fsl@fslarkiv.se

Av Martin Ståhl, 7 april 2026